

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Η σημασία του κοινωνικού περιβάλλοντος και οι στόχοι της κοινωνικοποίησης

Παραδείγματα: «Το αγριόπαιδο του Αβερών»(1800). Περιπτώσεις κοινωνικής απομόνωσης της Άννας και της Ισαβέλλας (1930), περιπτώσεις Ελλάδα (1980).

Ο άνθρωπος δεν γεννιέται αλλά γίνεται άνθρωπος, εξανθρωπίζεται.

Παιδιά που μεγάλωσαν σε απόλυτη απομόνωση ή σε άγρια κατάσταση με ζώα δεν μπόρεσαν ν' αποκτήσουν μια πραγματική ανθρώπινη υπόσταση. Ο άνθρωπος δεν είναι από τη γέννηση του «κοινωνικό ον».

Ο άνθρωπος μόνο όταν μεγαλώνει στο κοινωνικό περιβάλλον μπορεί να ολοκληρώσει την προσωπικότητά του.

Η εκμάθηση της γλώσσας, των αξιών, των συμβόλων, των χειρονομιών, των εθίμων, των συνηθειών, των στοιχείων του πολιτισμού της κοινωνίας διαμορφώνει την προσωπικότητα του ατόμου και το εντάσσει σε διάφορες ομάδες.

Η υιοθέτηση των αποδεκτών προτύπων συμπεριφοράς και η τήρηση των κανόνων που διέπουν τις κοινωνικές σχέσεις είναι αποφασιστικής σημασίας για τη συνοχή και την ομαλή λειτουργία της κοινωνίας.

Τι είναι η κοινωνικοποίηση;

- Η διαδικασία μέσω της οποίας το άτομο μαθαίνει και εσωτερικεύει τα διάφορα στοιχεία του πολιτισμού της κοινωνίας στην οποία ζει → διαμορφώνει την προσωπικότητά του, εντάσσεται σε ομάδες.
- Διαδικασία οικοδόμησης της συλλογικής ταυτότητας.
- Αποτελεί μια δια βίου κοινωνική μάθηση.

Ψυχοκοινωνικοί μηχανισμοί κοινωνικοποίησης:

- **Η μάθηση**

Απόκτηση συνηθειών, τρόπων συμπεριφοράς- Το άτομο προσλαμβάνει παραστάσεις. Μαθαίνει το άτομο από το κοινωνικό περιβάλλον τι είναι καλό ή κακό, ποια είναι η σημασία των συμβολισμών και των μηνυμάτων που εκπέμπονται από τους άλλους, ποια συμπεριφορά είναι ενδεδειγμένη σε μια συγκεκριμένη περίπτωση.

Η μάθηση **εξαρτάται** από τις ικανότητες, κλίσεις, ροπές του ατόμου και το κοινωνικό περιβάλλον

- **Η ταύτιση**

Υιοθέτηση συμπεριφορών, ρόλων. Το άτομο αποκτά την αίσθηση ότι αποτελεί μέρος του κοινωνικού συνόλου. Ταυτίζεται με άτομα του περιβάλλοντος του
Συνειδητή ή ασυνειδητή. Το άτομο διατηρεί μια σχετική αυτονομία ως προς τα πρόσωπα με τα οποία ταυτίζεται. Ταυτίζεται με ορισμένους κανόνες.

- **Η εσωτερίκευση**

Ενσωμάτωση των πολιτισμικών στοιχείων στην προσωπικότητα του ατόμου.
Υιοθέτηση των αξιών και των κανόνων της κοινωνίας. Όταν τα άτομα έχουν εσωτερικεύσει τους κανόνες τις αξίες λειτουργούν αυτόβουλα. Δεν χρειάζονται εξωτερικό κοινωνικό έλεγχο.

Χαρακτηριστικά της κοινωνικοποίησης

Το άτομο λειτουργεί ως παθητικός δέκτης;

Το άτομο επιλέγει από τα προβαλλόμενα πρότυπα.

Υιοθετεί πολιτισμικά στοιχεία που έχουν ενταχθεί στην παιδεία του.

Η κοινωνικοποίηση δεν είναι τυποποιημένη μάθηση.

Το άτομο είναι δέκτης αλλά και πομπός.

Παραδείγματα:

Η αντίδραση ενός παιδιού στο πλαίσιο μιας αυταρχικής κοινωνικοποίησης.

Ένας ενήλικος αντιδρά στις επικρατούσες απόψεις με την συμμετοχή του σε συλλόγους, σωματεία, ενώσεις καταναλωτών.

Η κοινωνικοποίηση αμφίδρομη διαδικασία.

Εξελικτική, Δυναμική

Διαφοροποιείται ως προς

A. το χρόνο

B. το χώρο

Τι σημαίνει κοινωνικοποιημένο άτομο;

Η κοινωνικοποίηση διαδικασία οικοδόμησης της συλλογικής ταυτότητας.

Η αίσθηση του «ανήκειν» σε μια ομάδα διαμορφώνει την αυτοεικόνα μας.

Άτομο ενταγμένο σε ομάδες, που αισθάνεται ότι ανήκει σε αυτές, χωρίς να υποτάσσεται στις υπέρμετρες απαιτήσεις τους.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΕΑΥΤΟΥ-ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Πώς αναπτύσσεται το παιδί από τη γέννηση του και μετά;

Θεωρίες: Ψυχολόγοι: Φρόντ, Πιαζέ, Έρικσον

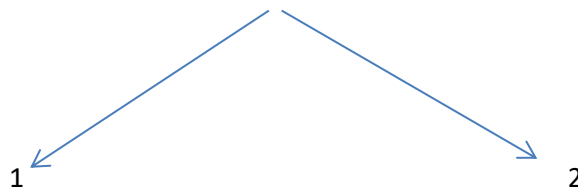
Κοινωνιολόγοι: Ντυρκέμ, Αλτουσέρ, Μιντ.

Δίνεται έμφαση, λιγότερο ή περισσότερο στα κοινωνικά στοιχεία που συνθέτουν την προσωπικότητα του ατόμου. Κάθε άτομο από τη γέννηση του δέχεται επιδράσεις από το κοινωνικό του περιβάλλον → διαμορφώνουν την προσωπικότητα του.

Σ. Φρόντ – Ψυχίατρος- Ψυχαναλυτική μέθοδο

Θεωρία της προσωπικότητας

Δύο διαστάσεις

Ψυχοσεξουαλικά στάδια ανάπτυξης του ατόμου

Στοματικό

Πρωκτικό

Φαλλικό

Λανθάνουσας σεξουαλικότητας

Γενετήσιας σεξουαλικότητας

Ψυχική οργάνωση της προσωπικότητας

Ανάπτυξη του κοινωνικού εαυτού

Μέρη της προσωπικότητας

Εκείνο (id) :βιολογικά ένστικτα, ορμές, ασυνείδητο

Υπερεγώ: οι κανόνες που επιβάλλει η κοινωνία

Εγώ: συνειδητή πλευρά της προσωπικότητας

Το «Εκείνο» συχνά συγκρούεται με το «Υπερεγώ»

Το «Εγώ» ο εξισορροπητικός μηχανισμός.

Μηχανισμοί άμυνας: κύριο έργο του «Εγώ»

Η φυσιολογική ανάπτυξη του ατόμου προϋποθέτει:

- Την καταστολή των επιθετικών σεξουαλικών ορμών.
- Την ταύτιση με τα κοινώς αποδεκτά πρότυπα συμπεριφοράς-κοινωνική συνείδηση.

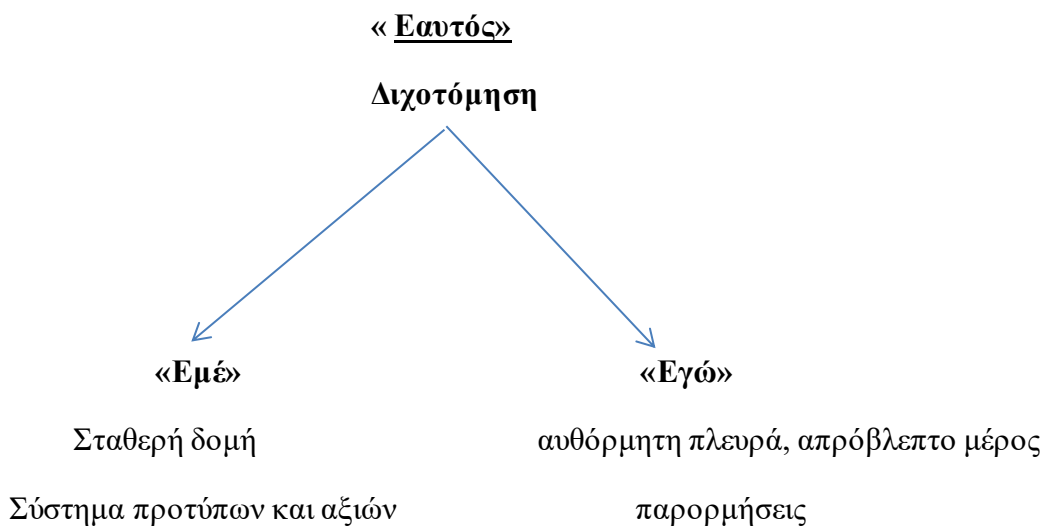
Οι σύγχρονες θεωρίες δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στο κοινωνικό περιβάλλον και στις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των ατόμων.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ –ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ - TZ. MINT

Αλληλεπίδραση: διαδικασία κατά την οποία η στενή σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα σε δύο (ή περισσότερους) ανθρώπους (με το παιχνίδι, τη συναναστροφή κτλ.) οδηγεί στη διαμόρφωση μιας ιδιωτικής γλώσσας, ενός κώδικα επικοινωνίας μεταξύ τους, μέσω του οποίου παράγονται νοήματα και συμβολισμοί.

Τα στάδια κοινωνικής ανάπτυξης του παιδιού

1. Προπαρασκευαστικό στάδιο: ασυντόνιστη, τυχαία συμπεριφορά, μιμήσεις.
2. Ατομικό παιχνίδι: Το παιδί παίζει ρόλους χωρίς συντονισμό ή λογική τάξη. Οι σημαντικοί άλλοι ασκούν ιδιαίτερη επίδραση.
3. Ομαδικό παιχνίδι: μετάβαση σε οργανωμένους κοινωνικούς ρόλους. «Γενικευμένο άλλο». Αφομοίωση στάσεων και αντιλήψεων που επικρατούν στην κοινωνία. Τα παιδιά εξελίσσονται σε κοινωνικά όντα μέσα από την αφομοίωση ρόλων.

Έμφαση στο κοινωνικό περιβάλλον

Η κοινωνικοποίηση αποσκοπεί:

- στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου,
- στην αποδοχή των προτύπων συμπεριφοράς από όλα τα μέλη της κοινωνίας
- στην ένταξη των ατόμων στους κοινωνικούς θεσμούς και
- στη διασφάλιση και τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής.

Η κοινωνικοποίηση διαδικασία δημιουργίας σταθερών κοινωνικών σχέσεων.

Μαρξιστές

Η κοινωνικοποίηση ως διαδικασία μέσω της οποίας:

- δαιωνίζεται η καθεστηκία τάξη πραγμάτων.
- συντηρούνται τα κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά προνόμια των κυρίαρχων τάξεων.

Οι άνθρωποι όταν κοινωνικοποιούνται αποδέχονται την οικογενειακή τους καταγωγή, μαθαίνοντας κοινωνικούς κανόνες που αντιστοιχούν στην κοινωνική τους θέση ή τάξη. Οι άνθρωποι μαθαίνουν να αποδέχονται την κοινωνική τους θέση. Π.χ. η εκπαίδευση αναπαράγει τις κοινωνικές θέσεις.

Ερωτήσεις Σωστού-Λάθους

1. Πολλές εν δυνάμει βιολογικές ικανότητες ενεργοποιούνται και αναπτύσσονται μόνο μέσω της συμμετοχής των ατόμων στην κοινωνική ζωή.
2. Η κοινωνικοποίηση είναι η διαδικασία εκμάθησης και εσωτερίκευσης των διαφόρων στοιχείων του πολιτισμού της κοινωνίας μέσα στην οποία ζει το άτομο.
3. Η κοινωνικοποίηση αποτελεί το αποτέλεσμα τυποποιημένης μάθησης.
4. Η υιοθέτηση των προτύπων συμπεριφοράς είναι μια παθητική λειτουργία.
5. Η κοινωνικοποίηση αποτελεί μια αμφίδρομη διαδικασία.
6. Η μάθηση, η ταύτιση και η εσωτερίκευση αποτελούν φορείς κοινωνικοποίησης.
7. Η κοινωνικοποίηση αποτελεί δυναμική διαδικασία που διαφοροποιείται σε σχέση με το χρόνο και το χώρο.
8. Η μάθηση, ως ψυχοκοινωνικός μηχανισμός κοινωνικοποίησης εξαρτάται μόνο από τις ικανότητες και τις κλίσεις του ατόμου.
9. Άτομα που έχουν εσωτερικεύσει τις αξίες και τους κανόνες της κοινωνίας δεν χρειάζονται εξωτερικό έλεγχο.
10. Κοινωνικοποιημένο είναι το άτομο που υποτάσσεται στις υπέρμετρες απαιτήσεις του περιβάλλοντος του.
11. Ο Φρόντ ανέπτυξε την ψυχαναλυτική μέθοδο.
12. Σύμφωνα με τον Φρόντ η προσωπικότητα αποτελείται από το «εγώ» και το «υπερεγώ».
13. Το «εγώ», σύμφωνα με τον Φρόντ αποτελεί τη συνειδητή πλευρά της προσωπικότητας.
14. Οι σύγχρονες θεωρίες κοινωνικοποίησης δίνουν έμφαση στις συνειδητές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των ατόμων.
15. Η λειτουργιστική προσέγγιση της κοινωνικοποίησης περιλαμβάνει στην οπτική της τις έμφυτες παρορμήσεις και τα ένστικτα του ατόμου.
16. Σύμφωνα με τους μαρξιστές η κοινωνικοποίηση συντηρεί τα κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά προνόμια των κυρίαρχων τάξεων.
17. Οι λειτουργιστές προσεγγίζουν την κοινωνικοποίηση ως μια διαδικασία μέσω της οποίας διαιώνίζεται η καθεστηκυία τάξη πραγμάτων.
18. Σύμφωνα με τον Μιντ, το «εμέ» αποτελεί την αυθόρμητη πλευρά του εαυτού.
19. Οι μηχανισμοί άμυνας, σύμφωνα με τον Φρόντ, αποσκοπούν στην εξασφάλιση της ισορροπίας μεταξύ των μερών της προσωπικότητας.
20. Οι λειτουργιστές εξηγούν την κοινωνικοποίηση ως μια διαδικασία δημιουργίας σταθερών κοινωνικών σχέσεων.
21. Η κοινωνικοποίηση, κατά τους μαρξιστές, αποσκοπεί στη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής.
22. Τη σημασία της κοινωνικής αλληλεπίδρασης έδωσε ο Πιαζέ.

Να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της πρώτης στήλης με τα στοιχεία της δεύτερης

1. Ζ. Φρόντ

A	B
1.Εγώ	α. Βιολογικά ένστικτα, ορμές
2.Υπερεγώ	β. Εξισορροπητικός μηχανισμός της προσωπικότητας
3.Εκείνο	γ. Κοινωνικοί κανόνες

2. Τζ.Μιντ

A	B
1. Προπαρασκευαστικό στάδιο	α. Σύστημα κοινωνικών προτύπων, αξιών
2. Ομαδικό παιχνίδι	β. Ασυντόνιστη συμπεριφορά
3. Ατομικό παιχνίδι	γ. «Σημαντικοί άλλοι»
4. «Εμέ»	δ. Παρορμήσεις του ατόμου
5. «Εγώ»	ε. «Γενικευμένο άλλο»

Να επιλέξετε το σωστό

Το «Εγώ» στη θεωρία του Φρόντ αποτελεί:

α. Τα βιολογικά ένστικτα και ροπές.

β. Τις ψυχικές λειτουργίες με τις οποίες ενεργεί το άτομο και εξισορροπεί τις συγκρούσεις του «Εκείνο» και του «Υπερεγώ».

γ. Το σύνολο των κανόνων της κοινωνίας

3ο Κεφάλαιο: Φορείς Κοινωνικοποίησης (σελ. 59-65)

Οι κοινωνίες στις οποίες ζούμε είναι οργανωμένες με ένα συστηματικό τρόπο και διέπονται από πλέγμα κανόνων που τις περισσότερες φορές είναι τυπικοί.

Κοινωνικοί θεσμοί-Φορείς κοινωνικοποίησης: οικογένεια, σχολείο, εργασία, εκκλησία, κράτος- σύνολο σχέσεων και δραστηριοτήτων.

Κοινωνικός θεσμός: Σύστημα θέσεων που αποσκοπεί στην εκπλήρωση μιας βασικής λειτουργίας.

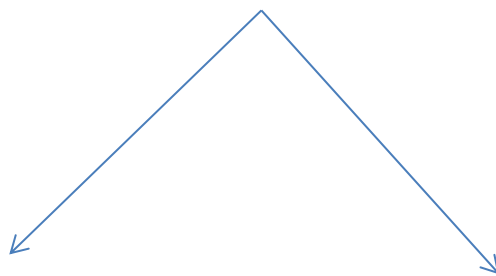
Ιεραρχία θέσεων → δραστηριότητες → τυποποιημένες, αναμενόμενες συμπεριφορές → κοινωνικοί ρόλοι.

Στο πλαίσιο των θεσμών οι άνθρωποι καταλαμβάνουν κοινωνικές θέσεις που συνδέονται με κοινωνικούς ρόλους. Οι κοινωνικοί ρόλοι ως αναμενόμενες, κοινωνικά προσδιορισμένες και τυποποιημένες συμπεριφορές ασκούνται με τρόπο τυπικό και ουσιαστικό. Όλα τα άτομα δεν «ερμηνεύουν» κατά τον ίδιο τρόπο τους κοινωνικούς ρόλους.

Παράδειγμα: εκπαίδευση-κοινωνικές θέσεις: δάσκαλος, μαθητής, διευθυντής, σχολικός σύμβουλος, κτλ.

Στην κοινωνία μας υπάρχει ταύτιση των φορέων κοινωνικοποίησης με τους κοινωνικούς θεσμούς.

Κατηγορίες φορέων κοινωνικοποίησης

ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ

ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΕΙΣ

Ασκούν την επιρροή τους καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής των ατόμων

Οικογένεια, παρέα συνομηλίκων
Αλληλεπίδραση-στενές διαπροσωπικές
σχέσεις, συναισθηματικές σχέσεις.
Σημαντική επίδραση στην
κοινωνικοποίηση των παιδιών.

Σχολείο, εκκλησία, εργασία,
κράτος, κ.α.
Σχέσεις περισσότερο τυπικές.
Σημαντική επίδραση στα στάδια
μετά την παιδική ηλικία.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ –ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Ποιες αλλαγές επέφερε ο κοινωνικός μετασχηματισμός στις λειτουργίες των φορέων κοινωνικοποίησης τον 20^ο αιώνα;

20^{ος} αιώνας

- Μείωση της σημασίας φορέων (π.χ. οικογένειας) που είχαν την κύρια ευθύνη για την κοινωνικοποίηση. Εκχώρηση των λειτουργιών τους σε άλλους φορείς (π.χ. εκπαίδευση).
- Σύγκρουση προβαλλόμενων προτύπων παλαιών και νεοσύστατων φορέων κοινωνικοποίησης. Πρότυπα ΜΜΕ - οικογένειας, θρησκείας.

Πρωτογενείς φορείς κοινωνικοποίησης

Πώς λειτουργεί η οικογένεια ως πρωτογενής φορέας κοινωνικοποίησης;

Οικογένεια : Διαμορφώνει σημαντικά τους κανόνες, τις συνήθειες, τις αξίες και τις αντιλήψεις του παιδιού από τη στιγμή της γέννησής του.

Παράγοντες που οδηγούν σε διαφορετικές συμπεριφορές:

- οι όροι συγγένειας
- η δομή
- το μέγεθος της οικογένειας

Σημασία: Επιβίωση, συναισθηματική ανάπτυξη του ατόμου, βασικός τόπος κοινωνικοποίησης, καταφύγιο αλληλεγγύης (παρά τις χαλαρές σχέσεις στην εποχή μας: διαζύγια, ελεύθερη συμβίωση, αυτονόμηση ατόμου από την οικογένεια).

Διαφοροποιήσεις του θεσμού: χαλαρή σύνδεση των μελών σε σχέση με το παρελθόν.

Έρευνα του Ε.Κ.Κ.Ε έδειξε ότι :οι νέοι επικοινωνούν με τους γονείς, συζητούν θέματα σπουδών, σχολείου, οικονομικά, επαγγελματικά, εργασίας, αισθηματικά.

Πώς λειτουργεί η παρέα ως πρωτογενής φορέας κοινωνικοποίησης;

Παρέα συνομηλίκων:

Διαμορφώνει τον τρόπο επικοινωνίας, τη σκέψη, τα πρότυπα συμπεριφοράς.

Η αποτελεσματικότητα της επιρροής της παρέας εξαρτάται από:

- τη συχνότητα επαφής
- σημαντική μέχρι την ενηλικίωση.

Η αποδοχή των κανόνων της ομάδας → αίσθηση του «ανήκειν» στην ομάδα, ανεξαρτητοποίηση από την οικογένεια, ανάπτυξη αυτοπεποίθησης, κοινωνικών δεξιοτήτων (επικοινωνία, ομαδικότητα, συνεργασία).

Πιθανότητα οι νέοι να ακολουθήσουν αρνητικά πρότυπα-προσπάθεια αντίδρασης στο οικογενειακό περιβάλλον. π.χ. χουλιγκανισμός.

Στις δυτικές κοινωνίες η ωρίμανση αποδίδεται με ταξινομικές κατηγορίες: Παιδί-έφηβος- ενήλικος

Η εμπειρία της κοινωνικοποίησης διαφοροποιεί την παρέα των παιδιών από την παρέα των εφήβων ή την παρέα των ενηλίκων.

Οι παρέες, οι σύλλογοι :

- προσδιορίζουν τις επιλογές μας
- εκφράζουν το αίσθημα του ότι ανήκουμε κάπου
- σκιαγραφούν κομμάτι της κοινωνικής μας ταυτότητας.

Δευτερογενείς φορείς κοινωνικοποίησης

Πώς λειτουργεί το σχολείο ως φορέας κοινωνικοποίησης;

Σχολείο:

Στις προβιομηχανικές κοινωνίες οι γνώσεις μεταβιβάζονταν εμπειρικά από γενιά σε γενιά.

Ως θεσμός σχολείο είναι δημιουργήμα των κοινωνιών του 19^{ου}.

Η γενίκευσή του στο δυτικό κόσμο πραγματοποιήθηκε τον 20^ό αιώνα.

Το εκπαιδευτικό σύστημα:

- Μεταβιβάζει τις κοινές παραδόσεις, τη συσσωρευμένη γνώση της κοινωνίας.
- Η εκπαίδευση λειτουργεί συμπληρωματικά με την οικογένεια ως προς την εκμάθηση προτύπων συμπεριφοράς.
- Συνδέεται με τις ανάγκες για τη μελλοντική επαγγελματική κοινωνικοποίηση της νέας γενιάς. Η επαγγελματική κοινωνικοποίηση του ατόμου ξεκινά από την οικογένεια και συνεχίζεται στο σχολείο με τον επαγγελματικό προσανατολισμό.
- Συνδέεται με την απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων (κριτική σκέψη, συνεργασία, ομαδικότητα).
- Η πολιτική κοινωνικοποίηση του ατόμου ξεκινά από την οικογένεια και συνεχίζεται στο σχολείο με τη συμμετοχή του στα μαθητικά συμβούλια.

Πώς λειτουργεί η θρησκεία ως δευτερογενής φορέας κοινωνικοποίησης;

Θρησκεία

Η θρησκεία ως κοινωνικός θεσμός πραγματεύεται τη σχέση των ανθρώπων με το θείο.

Κοινωνική ένταξη - κοινωνικοποίηση του ατόμου.

Ντυρκέμ (E. Durkheim, 1858-1917): η θρησκεία αποτελεί προβολή και θεοποίηση της ίδιας της ανθρώπινης κοινωνίας.

Με τη διδασκαλία του θρησκευτικού δόγματος, τις θρησκευτικές τελετές:

- επιβεβαιώνεται η συλλογική ταυτότητα των ομοθρήσκων και
- ενισχύονται τα ιδανικά και οι αξίες της κοινωνίας
- ενισχύει τους δεσμούς μεταξύ των μελών της-ενώνει τους ομόθρησκους.

Βέμπερ: Η θρησκευτική συμπεριφορά προσανατολισμένη στον επίγειο κόσμο. Προτεσταντισμός → ασκητική ζωή, αποταμίευση, σκληρή εργασία, επένδυση → ανάπτυξη του καπιταλισμού στην Ευρώπη.
Η θρησκεία μπορεί να επηρεάσει τον οικονομικό και τον επαγγελματικό προσανατολισμό των ανθρώπων.

Σύγχρονη **λειτουργιστική θεωρία**, (Ντυρκέμ): η θρησκεία αποτελεί το φορέα κοινωνικοποίησης - συντείνει στη σύνδεση των μελών - στην ενοποίηση και συνοχή της κοινωνίας με διάφορους τρόπους:

- α. Επηρεάζει τα πρότυπα συμπεριφοράς των ομόθρησκων ατόμων.
 - β. Διαμορφώνει τους κοινωνικούς κανόνες και τις συμπεριφορές τους.
 - γ. Δραστηριοποιείται με παρεμβάσεις κοινωνικού περιεχομένου (π.χ. δωρεά οργάνων, συσσίτια για άπορους, προγράμματα για νέους).
- Απελευθερώνει τα μέλη μιας κοινωνίας.

20ός αιώνας: συμμετοχή χριστιανών κληρικών στα κινήματα κοινωνικής διαμαρτυρίας κατά της εκμετάλλευσης, της αποικιοκρατίας και του ρατσισμού στη Λατινική Αμερική, στη Νότια Αφρική και τις Η.Π.Α.

Η θρησκεία σημαντικός φορέας κοινωνικής στήριξης έναντι των αντιφάσεων της ζωής.

M.M.E.

Πώς λειτουργούν τα M.M.E. ως δευτερογενής φορέας κοινωνικοποίησης;

- Ψυχαγωγούν, ενημερώνουν, μορφώνουν,
- ασκούν κριτική,
- επηρεάζουν την κοινή γνώμη,
- προβάλλουν πρότυπα, κοινωνικούς ρόλους, κατασκευάζουν είδωλα,
- επηρεάζουν τη σκέψη, την προσωπικότητα.

Έφηβοι-νέοι: άκριτη παθητική αποδοχή των προϊόντων των M.M.E.

Ευάλωτοι δέκτες, μιμούνται, ταυτίζονται με είδωλα. Η μίμηση των νέων αντανακλά τις ανάγκες της διαφήμισης της αγοράς.

Λύση: ενεργοποίηση πολιτών, δημοσιογράφων, έλεγχος της ποιότητας των προσφερόμενων αγαθών των M.M.E.

Κράτος - Πώς λειτουργεί το κράτος ως φορέας κοινωνικοποίησης;

Σημαντικός θεσμοθετημένος (θεσμός) φορέας κοινωνικοποίησης.

- Επηρεάζει τη λειτουργία των άλλων φορέων κοινωνικοποίησης:
 - Οικογένεια (Οικογενειακό Δίκαιο)
 - Σχολείο (προγράμματα εκπαίδευσης)
 - M.M.E (κανόνες, κώδικας δημοσιογραφικής δεοντολογίας)
- Διαμορφώνει τα πρότυπα συμπεριφοράς των κυβερνωμένων.

Η κρατική εξουσία επιβάλλει κανόνες σε επίπεδο:

Οικονομικό: φορολογία, εισοδήματα

Κοινωνικό: εκπαίδευση, πρόνοια

Πολιτικό: ελευθερία, συμμετοχή σε συνδικαλιστικές ενώσεις, πολιτικά κόμματα.

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Τι είναι ο κοινωνικός θεσμός; Να δώσετε ένα παράδειγμα.
2. Γιατί στις σύγχρονες κοινωνίες ταυτίζονται οι φορείς κοινωνικοποίησης με τους θεσμούς;
3. Ποιοι είναι οι πρωτογενείς και ποιοι οι δευτερογενείς φορείς κοινωνικοποίησης; Σε τι διαφέρουν; (κριτήρια διάκρισης)
4. Πώς επηρέασε ο κοινωνικός μετασχηματισμός τη λειτουργία των φορέων κοινωνικοποίησης;
5. Πώς επηρεάζει η παρέα συνομηλίκων τους νέους και από τι εξαρτάται η αποτελεσματικότητά της επιρροής της;
6. Πώς περιγράφεται κοινωνικά η ωρίμανση του ατόμου και ποια η σχέση της με την κοινωνικοποίηση;

Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

1. Σύμφωνα με τη σύγχρονη λειτουργιστική θεωρία η θρησκεία:
 - α) αποτελεί φορέα κοινωνικοποίησης που συντείνει στην συνοχή της κοινωνίας,
 - β) μπορεί να επηρεάσει τον οικονομικό και τον επαγγελματικό προσανατολισμό των ανθρώπων,
 - γ) επιδρά στη λειτουργία των σημαντικότερων φορέων κοινωνικοποίησης.
2. Δευτερογενείς φορείς κοινωνικοποίησης είναι:
 - α) η οικογένεια
 - β) η θρησκεία, το σχολείο,
 - γ) η παρέα συνομηλίκων και οι αθλητικές ομάδες,
 - δ) ομάδες στις οποίες η αλληλεπίδραση των μελών τους χαρακτηρίζεται από στενές διαπροσωπικές σχέσεις.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ-ΜΟΡΦΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Υιοθέτηση προτύπων, κανόνων → συνοχή, ομαλή λειτουργία της κοινωνίας.

Πότε ασκείται ο κοινωνικός έλεγχος:

Όταν υπάρχουν **αποκλίσεις** από τα αποδεκτά πρότυπα συμπεριφοράς, δεν έχουν εσωτερικευτεί αποτελεσματικά οι κοινωνικές αξίες και οι κανόνες.

Τι είναι ο κοινωνικός έλεγχος:

Κοινωνικός έλεγχος είναι οι μηχανισμοί που χρησιμοποιεί η κοινωνία για να γίνουν αποδεκτές οι κοινωνικές αξίες και να εφαρμοστούν οι κανόνες.

Στόχος του κοινωνικού ελέγχου είναι η εξασφάλιση της τήρησης των κοινωνικών κανόνων και των αξιών, η αποτροπή της παραβίασης τους.

Επιτυγχάνεται με θεσμούς και μηχανισμούς που δρουν **προληπτικά** (πριν) και **κατασταλτικά** (μετά)

Μορφές κοινωνικού ελέγχου

Τυπικός: θεσμοθετημένος, ασκείται από το κράτος και τα εντεταλμένα όργανά του.

Οι ποινές προσδιορίζονται από τη νομοθεσία.

Εφαρμόζεται όταν παραβιάζονται θεμελιώδεις αξίες και κανόνες (π.χ. αφαίρεση ανθρώπινης ζωής)

Άτυπος: μη θεσμοθετημένος. Τα σχόλια των συγγενών, η κριτική, μορφασμοί, χειρονομίες, έκφραση επιδοκimasίας ή αποδοκimasίας.

Εφαρμόζεται όταν παραβιάζονται λιγότερο θεμελιώδεις αξίες και κανόνες

Αυτοέλεγχος: εσωτερικός έλεγχος του ατόμου. Εκφράζει την εσωτερικευση των αξιών και των κανόνων. Κάθε άτομο αξιολογεί τις πιθανές συνέπειες της πράξης του που το ενθαρρύνουν ή το αποτρέπουν να ενεργήσει, ανάλογα με το βαθμό εσωτερικευσης των κοινωνικών αξιών.

Μέσα άσκησης κοινωνικού ελέγχου

Κυρώσεις: λειτουργούν εξαναγκαστικά, τυπικός ή άτυπος κοινωνικός έλεγχος.

επιβραβεύσεις: εμπύχωση, ανταμοιβή, αναγνώριση.

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση στα παρακάτω:

1. Ο κοινωνικός έλεγχος λειτουργεί :

α) προληπτικά β) κατασταλτικά γ) προληπτικά και κατασταλτικά

2. Ο αυτοέλεγχος είναι:

α) ο θεσμοθετημένος έλεγχος β) ο μη θεσμοθετημένος έλεγχος γ) ο εσωτερικός έλεγχος του ατόμου

3. Οι μορφασμοί, οι χειρονομίες είναι:

α) άτυπος κοινωνικός έλεγχος β) αυτοέλεγχος γ) τυπικός κοινωνικός έλεγχος.

Κεφάλαιο 3ο- 3.5. Η κοινωνικοποίηση ως συνεχής διαδικασία κοινωνικής μάθησης

Η κοινωνικοποίηση αποτελεί μια διά βίου κοινωνική μάθηση. Στην πορεία της ζωής του το άτομο αναλαμβάνει πολλούς και διαφορετικούς κοινωνικούς ρόλους.

Παράδειγμα το άτομο επιτελεί μέσα στην οικογένεια κατά τη διάρκεια της ζωής του πολλούς και διαφορετικούς ρόλους.

Κοινωνικοί ρόλοι: το σύνολο των συμπεριφορών που αναμένονται από ένα άτομο που κατέχει μια συγκεκριμένη θέση, τυποποιημένες και αναμενόμενες συμπεριφορές.

Η πολιτική κοινωνικοποίηση του ατόμου ξεκινά από την οικογένεια **συνεχίζεται** στο σχολείο, **εντείνεται** με συμμετοχή σε εκλογές, σε πολιτικά κόμματα, σε ενώσεις ή σε συλλόγους κτλ.

Η επαγγελματική κοινωνικοποίηση του ατόμου ξεκινά από την οικογένεια **συνεχίζεται** στο σχολείο με τον επαγγελματικό προσανατολισμό και **κλιμακώνεται** με την είσοδο στο χώρο της εργασίας.

Διαφορετικοί κοινωνικοί ρόλοι – διαφορετικά πρότυπα, υποχρεώσεις, προσδοκίες, απαιτήσεις, δικαιώματα.

Επανακοινωνικοποίηση

Ανάληψη έκτακτων και υποχρεωτικών ρόλων

Φαντάρος, ασθενής, οικοτρόφος, καλόγερος, έγκλειστος σε ίδρυμα- συνθήκες οργανωμένης διαβίωσης

Είσοδος σε «κοινόβια»: στρατώνας, θάλαμος νοσηλείας, οικοτροφείο, φυλακή- τελετουργίες μύησης: κούρεμα, καψώνια, ομοιόμορφα ρούχα.

Τι ακριβώς γίνεται όταν το άτομο τελειώσει με τη θητεία, τη νοσηλεία ή τον εγκλεισμό του και πρέπει να κάνει «μεικτές συναναστροφές»;

Τότε καλείται να επανασυνδεθεί με το κοινωνικό σύνολο, να επανενταχθεί- **Επανακοινωνικοποίηση.**

Διαφοροποίηση ρόλων

A) από κοινωνία σε κοινωνία

B) από άτομο σε άτομο

Γκόφμαν : οι κοινωνικοί ρόλοι –σενάρια

Υποδύμαστε (υποκριτική- ηθοποιία) τους ρόλους και **διεκπεριώνουμε** την ερμηνεία τους σύμφωνα:

- με την **κοινωνική εκπαίδευση** που έχουμε λάβει, αλλά
- και με τις **απαιτήσεις του κοινωνικού περιβάλλοντος** μέσα στο οποίο διαδραματίζονται οι κοινωνικές σχέσεις.

Κοινωνιολόγοι: **η κοινωνικοποίηση είναι μια συνεχής, αδιάλειπτη και ανοικτή** διαδικασία, η οποία ξεκινά από τη γέννηση του ατόμου και συνεχίζεται σε ολόκληρη την πορεία της ζωής του.

Κλασική ψυχαναλυτική προσέγγιση: ο χαρακτήρας και η συμπεριφορά των ανθρώπων διαμορφώνονται στην παιδική ηλικία

Κριτική στις θεωρίες των ρόλων

Δε λαμβάνονται υπόψη:

- τα προσωπικά χαρακτηριστικά κάθε ατόμου,
- οι σχέσεις εξουσίας που συνδέουν το σύστημα των ρόλων,
- η συμβολή των κοινωνικών κινημάτων στη μεταβολή των κοινωνιών.

Ασκήσεις Σωστού-Λάθους

1. Η κοινωνικοποίηση σταματά με το πέρασμα στην ενηλικίωση
2. Η πολιτική κοινωνικοποίηση ξεκινά από την οικογένεια
3. Η κοινωνικοποίηση αφορά μόνο τα παιδιά
4. Η διαδικασία επανένταξης στο κοινωνικό σύνολο είναι η επανακοινωνικοποίηση
5. Ο Γκόφμαν υποστηρίζει ότι οι διάφοροι ρόλοι μοιάζουν με σενάρια που καλούμαστε να ερμηνεύσουμε.
6. Οι νέοι ρόλοι συνδέονται με νέα δικαιώματα και υποχρεώσεις.
7. Οι κοινωνιολόγοι ισχυρίζονται ότι ο χαρακτήρας και η συμπεριφορά των ανθρώπων διαμορφώνονται στην παιδική ηλικία.
8. Επανακοινωνικοποίηση ονομάζεται η διαδικασία επανασύνδεσης με το κοινωνικό σύνολο.